

Fundusze Europejskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Stanowisko negocjacyjne Województwa Opolskiego do Kontraktu Terytorialnego

Andrzej Buła

.....

Roman Kolek

.....

Tomasz Kostuś

.....

Barbara Kamińska

.....

Antoni Konopka

.....

OPOLE, WRZESIEŃ 2014

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Departament Koordynacji Programów Operacyjnych

mail: rpowo2014@opolskie.pl

www.rpo.opolskie.pl

Opole, wrzesień 2014

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
Opis celów i przedsięwzięć priorytetowych w ramach Kontraktu terytorialnego	7
OBSZAR 1. INNOWACYJNA GOSPODARKA REGIONALNA	9
1.1 UZASADNIENIE	9
1.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	11
1.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH.....	11
1.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	12
OBSZAR 2. EFEKTYWNE OTOCZENIE INWESTYCYJNE	14
2.1 UZASADNIENIE	14
2.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	15
2.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH.....	15
2.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	16
OBSZAR 3. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE	17
3.1 UZASADNIENIE	17
3.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	18
3.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH.....	18
3.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	18
OBSZAR 4. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W MIASTACH	19
4.1 UZASADNIENIE	19
4.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	19
4.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH.....	19
4.4 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	21
4.5 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	21
OBSZAR 5. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	23
5.1 UZASADNIENIE	23
5.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE.....	24
5.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH	24
5.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	25
OBSZAR 6. DZIEDZICTWO KULTUROWE I WALORY NATURALNE	26
6.1 UZASADNIENIE	26
6.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE.....	28

6.3	ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH	28
6.4	PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	29
	OBSZAR 7. TRANSPORT	30
7.1	UZASADNIENIE	30
7.2	PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	31
7.3	ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH	32
7.4	PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	34
	OBSZAR 8. ZATRUDNIENIE, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE, UBÓSTWO	35
8.1	UZASADNIENIE	35
8.2	PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	37
8.3	ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH	37
8.4	PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	38
	OBSZAR 9. EDUKACJA	39
9.1	UZASADNIENIE	39
9.2	PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	40
9.3	ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH	40
9.4	PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	41
	OBSZAR 10. DOSTĘP DO USŁUG	42
10.1	UZASADNIENIE	42
10.2	PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	43
10.3	ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH	43
10.4	PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	44
	OBSZAR 11. REWITALIZACJA	45
11.1	UZASADNIENIE	45
11.2	PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	45
11.3	ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH	46
11.4	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	46
11.5	PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO	46
	WYKAZ ZASTOSOWANYCH SKRÓTÓW	48

WPROWADZENIE

Zgodnie z *Ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*¹ Zarząd Województwa opracowuje i przyjmuje stanowisko dotyczącego proponowanych zakresu i treści Kontraktu Terytorialnego, w tym celów i przedsięwzięć priorytetowych mających istotne znaczenie dla rozwoju województwa objętego Kontraktem.

Kontrakt Terytorialny stanowi umowę zawartą pomiędzy Radą Ministrów, reprezentowaną przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego a Zarządem Województwa Opolskiego.

Stanowisko negocjacyjne Województwa Opolskiego do Kontraktu Terytorialnego zawiera propozycje celów rozwojowych wraz z uzasadnieniem, które zostały określone do realizacji na terenie naszego regionu oraz które są wspólne dla kierunków rozwoju kraju. Wybór celów rozwojowych został dokonany na podstawie obecnie obowiązujących, najważniejszych dla regionu dokumentów strategicznych, tj. *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*², *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020*³ oraz wyników analiz gospodarczych i społecznych. Istotną przesłanką dla wyboru celów i zakresu *Stanowiska* miały zdiagnozowane największe w kraju problemy demograficzne województwa opolskiego oraz utrwalające się negatywne trendy, w tym względnie wskazane m.in. w projekcie *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r.*⁴ Określając zakres *Stanowiska* brano pod uwagę dystans województwa opolskiego do średniej krajowej w osiąganiu wskaźników w poszczególnych badanych dziedzinach. Proces identyfikacji celów miał charakter zarówno ilościowy, jak i jakościowy, tj. uwzględnił kwestie osiągnięcia i poprawy wskaźników, jak również pożądaną zmianę jakościową w województwie.

Zakres *Stanowiska* opracowany został również przy uwzględnieniu potencjałów rozwojowych oraz wyzwań specyficznych dla obszaru makroregionu Polski Zachodniej, określonych w *Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020*⁵.

Formułując *Stanowisko* uwzględnione zostały także cele ogólne wynikające z krajowych dokumentów strategicznych m.in. takich jak *Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020*⁶ oraz *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*⁷, które definiują ramy polityki rządu wobec regionów oraz zapisy Umowy Partnerstwa⁸, która określa cele i priorytety rozwojowe Polski do realizacji w latach 2014-2020 przy wykorzystaniu Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych.

¹ tj. Dz. U. z 2009 Nr 84 poz. 712 z późn. zm.

² Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., dokument przyjęty Uchwałą nr XXV/325/2012 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 grudnia 2012 r.,

³ Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020, dokument przyjęty Uchwałą nr 5250/2014 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 1 lipca 2014 r.

⁴ Projekt Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r., dokument przyjęty Uchwałą nr 5185/2014 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 18 czerwca 2014 r.

⁵ Przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 30 kwietnia 2014 r.

⁶ Przyjęta przez Radę Ministrów 25 września 2012 r.

⁷ Przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r.

⁸ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa, dokument przyjęty przez Komisję Europejską 23 maja 2014 r.

Opis celów i przedsięwzięć priorytetowych w ramach Kontraktu Terytorialnego

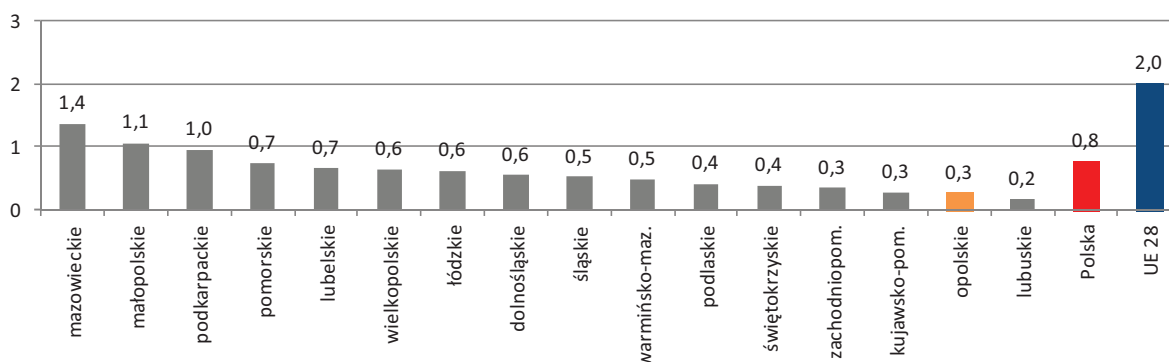
OBSZAR 1. INNOWACYJNA GOSPODARKA REGIONALNA

CEL ROZWOJOWY: POPRAWA JAKOŚCI BADAŃ ORAZ WZMOCNIENIE WSPÓŁPRACY SEKTORA NAUKI I GOSPODARKI

1.1 UZASADNIENIE

Województwo cechuje niski poziom innowacyjności. W 2011 roku nakłady na B+R sięgnęły 0,26% PKB, a więc były jedne z najniższych w kraju. Przedsiębiorcy z województwa opolskiego najmniej w skali całego kraju inwestowali w obszar B+R – w 2010 roku 0,02% PKB. Biorąc pod uwagę zobowiązania Polski wynikające ze *Strategii Europa 2020*⁹ w odniesieniu do poziomu nakładów na B+R (1,7% PKB w 2020 r.), dystans do pokonania przez województwo opolskie jest bardzo duży.

Wykres 1. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w stosunku do PKB w Polsce wg województw oraz w Unii Europejskiej w 2011 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie oraz Eurostatu.

W regionie występują niedobory w zakresie infrastruktury B+R (wysoki stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej). Według danych Urzędu Statystycznego w Opolu, stopień jej zużycia w jednostkach naukowych i badawczo rozwojowych wynosi 75%, a w szkołach wyższych 60% (dane na koniec 2012 r.). Ponadto w regionie występują następujące niekorzystne zjawiska:

- niski udział przedsiębiorstw usługowych wdrażających innowacje (w 2010 r. 88% przedsiębiorstw nie poniosło w Opolskiem nakładów na innowacje, w 2011 i 2012 r. 95%),
- niski, choć wyższy niż przeciętnie w Polsce udział przedsiębiorstw przemysłowych wdrażających innowacje (w latach 2009-2012 około 15-16% poniosło nakłady na innowacje),
- niski udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej (8,4% w 2012 r.) oraz niski udział współpracujących przedsiębiorstw usługowych (1,4% w 2012r.),
- dwukrotnie niższy niż przeciętnie w Polsce udział zatrudnionych w B+R wśród pracujących (m.in. 0,4% względem 0,8% przeciętnie w kraju).

⁹ Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 3 marca 2010 r. *Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.*

Do kluczowych i potencjalnie kluczowych obszarów rozwoju województwa opolskiego należą¹⁰:

- chemiczny,
- budowlany wraz z przemysłem mineralnym i usługami budowlanymi,
- maszynowy i elektromaszynowy,
- paliwowo-energetyczny,
- rolno-spożywczy,
- drzewno-papierniczy (w tym przemysł meblarski),
- metalowy i metalurgiczny,
- usługi medyczne i rehabilitacyjne,
- usługi turystyczne,
- transport i logistyka.

Zgodnie z RSI 2020 do inteligentnych specjalizacji województwa opolskiego zaliczają się:

- technologie chemiczne,
- technologie budownictwa i drewna,
- technologie przemysłu maszynowego i metalowego,
- technologie przemysłu energetycznego (w tym OZE, poprawa efektywności energetycznej)
- technologie rolno-spożywcze
- procesy i produkty zdrowia i środowiska (*life & environmental science*).

Określone technologie często integrują zakresy działalności i obszary rozwoju regionu. Dlatego też ich wykorzystanie i upowszechnienie staje się impulsem do rozwoju województwa. Zestawienie inteligentnych specjalizacji wskazanych w RSI 2020 nie jest zamknięte. Zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza wymusza stałe monitorowanie grup technologii w ramach specjalizacji w województwie opolskim.

Szansą dla województwa opolskiego jest rozwój powiązań nauki z biznesem, co przyczyni się do wzrostu poziomu komercjalizacji badań oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwach oraz wzmocnienia powiązań naukowych z silniejszymi ośrodkami (w zakresie badań i kadry akademickiej).

Ważna jest kontynuacja i dalsze pogłębienie współpracy badawczej w makroregionie Polski Zachodniej na rzecz transferu wiedzy do gospodarki oraz nawiązanie trwałych powiązań z przedsiębiorcami zainteresowanymi wdrożeniem nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

¹⁰ Regionalna Strategia Innowacji (...) s. 112-113.

1.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Wzmocnienie infrastruktury B+R oraz badań w jednostkach naukowych wynikających ze specjalizacji krajowych i regionalnych.
- Wzmocnienie zdolności do tworzenia innowacyjnych przedsiębiorstw, wspieranie innowacji w MSP.
- Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania naukowe, rozwój powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B+R i szkołami wyższymi, wspieranie badań technologicznych i stosowanych.

1.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji.

Uzgodnienia Kontraktu dotyczą:

- badań prowadzonych w jednostkach naukowych,
- infrastruktury B+R nauki.

BADANIA PROWADZONE W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH

W obszarze badań realizowane będą projekty ukierunkowane na obszary tematyczne o najwyższym potencjale gospodarczym, zgodne z RSI 2020. Mechanizm wsparcia regionalnych inteligentnych specjalizacji w obszarze prac badawczych w jednostkach naukowych koordynowany będzie na poziomie krajowym. Zakres wsparcia projektów badawczych będzie ustalony w ramach systemu regionalnych agend badawczych, z udziałem przedstawiciela regionu zainteresowanego tworzeniem agendy dla danego obszaru specjalizacji. W ramach projektów badawczych wynikających z regionalnych agend badawczych dopuszcza się wsparcie aparatury/urządzeń niezbędnych do realizacji ww. prac.

INFRASTRUKTURA B+R NAUKI

Wsparcie infrastruktury badawczej jednostek naukowych podlega następującym zasadom:

- A. Warunkiem wsparcia jest zgodność z krajową lub RSI 2020.
- B. Wsparcie infrastruktury badawczej będzie selektywne i skoncentrowane na kluczowej mapie potrzeb, jaką w tym zakresie stanowi *Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej (PMDIB)*¹¹. Wskazuje ona infrastrukturę B+R oraz urządzenia i inne narzędzia badawcze, które mają unikalny charakter w skali krajowej oraz są komplementarne do przedsięwzięć realizowanych w skali europejskiej lub międzynarodowej. Wsparcie będzie realizowane na poziomie krajowym.
- C. Wsparcie infrastruktury badawczej z poziomu regionalnego możliwe jest pod następującymi warunkami:

¹¹ Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej, Warszawa, 5 sierpnia 2014 r.

- priorytetowo traktowane będą przedsięwzięcia wynikające z PMDIB, które nie otrzymały wsparcia z poziomu krajowego,
- przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R charakteryzuje możliwie wysoki stopień współfinansowania ze źródeł prywatnych,
- nowe przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R w jednostkach naukowych może otrzymać wsparcie jedynie, gdy stanowi element dopełniający istniejące zasoby, w tym powstałe w ramach wsparcia udzielonego w ramach perspektywy 2007-2013,
- przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R zostało uzgodnione z ministrem właściwym ds. nauki i szkolnictwa wyższego i ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego w celu uniknięcia powielania inwestycji,
- przedsięwzięcie w zakresie infrastruktury B+R służy realizacji wskazanych w projekcie badań (konieczne jest przedstawienie opisu prac B+R, których realizacji będzie służyła dofinansowywana infrastruktura oraz opisu ich zastosowania w gospodarce),
- powstała w wyniku przedsięwzięcia infrastruktura B+R będzie dostępna dla podmiotów/osób spoza jednostki otrzymującej wsparcie,
- finansowanie infrastruktury TIK w jednostkach naukowych jest możliwe tylko wówczas, gdy infrastruktura ta jest niezbędna do realizacji projektu badawczo-rozwojowego.

Do wsparcia na poziomie krajowym tj. w PO IR 2014-2020, będą rekomendowane projekty kluczowe dla krajowych inteligentnych specjalizacji wynikające z PMDIB oraz strategii ponadregionalnych. Projekty te otrzymają dodatkowe preferencje w przeprowadzanych konkursach PO IR 2014-2020.

Na poziomie regionalnym rekomendowane będą uzgodnione w ramach negocjacji Kontraktu projekty kluczowe dla regionalnych specjalizacji określone w RSI 2020. Dla projektów rekomendowanych do RPO WO 2014-2020 będzie zastosowany tryb pozakonkursowy.

1.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	Utworzenie i wyposażenie Innowacyjnego Centrum Symulacji Medycznej (ICSM) w PMWSZ w Opolu przy ul. Katowickiej 68	4,6	RPO WO 2014-2020
2.	Wyposażenie w sprzęt laboratoryjny oraz aparaturę naukowo-badawczą Laboratorium Nowych Technologii Regionalnego Centrum Transferu Wiedzy i Technologii Innowacyjnych przy PWSZ w Nysie	0,7	RPO WO 2014-2020
3.	Centrum Badań i Rozwoju Technologii Politechniki Opolskiej – Instytut Technologiczny Rzemiosła (CeBaRT)	6,4	RPO WO 2014-2020
4.	Rewitalizacja Królewskiej Akademii Nauk w Prószkowie – Międzynarodowego Centrum Badań	8,5	RPO WO 2014-2020

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
	na rzecz rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego		
5.	Budowa i wyposażenie Regionalnego Centrum Badań Pilotażowych w Instytucie Ciężkiej Syntezy Organicznej „Blachownia”	5,5	RPO WO 2014-2020
6.	Zintegrowane Centrum Technologii Materiałów Budowlanych i Gospodarki Odpadami Poligon szkoleniowo-wdrożeniowy instalacji póltechnicznych Opolskiego Centrum Transferu Innowacji ICiMB	2,1	RPO WO 2014-2020
7.	Wsparcie firm z regionu na rynkach zewnętrznych – usługa dla eksporterów	0,6	RPO WO 2014-2020
8.	Zespoły interdyscyplinarne dla B+R+I – zaplecze kompetencyjne dla innowacyjnych firm	0,4	RPO WO 2014-2020
9.	Partnerstwo dla innowacji – usługa dla innowacyjnych firm	0,4	RPO WO 2014-2020
PROJEKTY PONADREGIONALNE – STRATEGIA ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ			
10.	Współpraca ośrodków akademickich i przedsiębiorców Polski Zachodniej w celu komercjalizacji wiedzy. Zaawansowane materiały, nanomateriały i biomateriały	18,5*	PO IR 2014-2020
11.	Współpraca ośrodków akademickich i przedsiębiorców Polski Zachodniej w celu komercjalizacji wiedzy. Transfer, nowoczesnych technologii materiałów budowlanych, rozwiązań konstrukcyjno-technicznych do gospodarki makroregionu, oraz kształcenie kadr inżynierskich dla jej potrzeb	12,5**	PO IR 2014-2020

* UWAGA: wartość całego projektu – 74 mln PLN, w tym wartość projektu dla województwa opolskiego – 30 mln PLN. Zastosowano przelicznik 1Euro = 4,0 PLN. Podana wartość w Euro odnosi się w dalszym ciągu do wartości całego projektu [Źródło: Informacja dla Zarządu Województwa Opolskiego opracowana przez Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej]

** UWAGA: wartość całego projektu – 50 mln PLN. Zastosowano przelicznik 1Euro = 4,0 PLN. Podana wartość w Euro odnosi się w dalszym ciągu do wartości całego projektu [Źródło: Informacja dla Zarządu Województwa Opolskiego opracowana przez Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej].

OBSZAR 2. EFEKTYWNE OTOCZENIE INWESTYCYJNE

CEL ROZWOJOWY: ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI TERENÓW INWESTYCYJNYCH OFERUJĄCYCH WARUNKI DO PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

2.1 UZASADNIENIE

W województwie opolskim zlokalizowane są podstrefy trzech Specjalnych Stref Ekonomicznych: Wałbrzyskiej, Katowickiej i Starachowickiej. Podstrefy SSE rozmieszczone są równomiernie w całym województwie. W zachodniej części regionu przeważają podstrefy Wałbrzyskiej SSE, natomiast wschodnia część województwa jest zdominowana przez podstrefy Katowickiej SSE. W SRWO 2020 wskazano, iż problemem regionu jest brak samodzielnej specjalnej strefy ekonomicznej¹².

Z zapisów SRWO 2020 wynika także, że województwo opolskie posiada wysoki, ale nie w pełni wykorzystany potencjał inwestycyjny.

Opolskie jest atrakcyjne pod względem inwestycyjnym m.in. dzięki:

- korzystnym uwarunkowaniom komunikacyjnym (autostrada A4, bliskość autostrady A1),
- wyższym o 10%, niż w ościennych województwach ulgom na terenach zlokalizowanych w podstrefach Specjalnych Stref Ekonomicznych,
- niższym kosztom pracy niż w sąsiednich regionach,
- jednemu z najwyższych w kraju poziomowi obsługi inwestora,
- wysokiej kulturze i standardom pracy.¹³

Jednocześnie nie wszystkie tereny inwestycyjne w regionie są w pełni przygotowane. Jednym z czynników ograniczających aktywność inwestycyjną w województwie opolskim jest niekompletna, lub zbyt słaba infrastruktura techniczna terenu (ograniczenia w uzbrojeniu m.in. w energię elektryczną, zbyt długie oczekiwanie na przyłączenie gazu).

Szansą na rozwój gospodarczy województwa jest wzrost aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw, do którego przyczyni się podniesienie atrakcyjności terenów inwestycyjnych w regionie. Przygotowanie terenów inwestycyjnych jest niezbędne dla lokalizacji nowych oraz rozwoju istniejących, rodzimych przedsiębiorstw z sektora MSP.

Wsparcie tego obszaru przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy, co jest jednym z kluczowych działań podejmowanych na rzecz walki z depopulacją i wynika z projektu *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r.*

¹² Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., s. 50

¹³ Tamże, s. 50

2.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych.

2.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji.

Uzgodnienia Kontraktu dotyczą:

- uporządkowania i przygotowania terenów inwestycyjnych.

UPORZĄDKOWANIE I PRZYGOTOWANIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH

Warunki realizacji przedsięwzięć:

- A. W ramach inwestycji w zakresie terenów inwestycyjnych wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako uzupełniający element projektu dotyczącego kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego – stanowić mogą jedynie mniejszą część budżetu projektu.
- B. Przedsięwzięcia uwarunkowane będą zapewnieniem właściwego dostępu terenów inwestycyjnych finansowanego ze środków własnych beneficjenta lub w ramach projektu komplementarnego ze środków EFSI w ramach CT 4¹⁴, CT 7¹⁵, lub CT 9¹⁶ zgodnie z warunkami określonymi w Umowie Partnerstwa.
- C. Preferencje uzyskają projekty realizowane na nieużytkach, terenach zlokalizowanych w pobliżu inwestycji transportowych, terenach zdegradowanych, wymagających rewitalizacji, w związku ze zintensyfikowanym i udokumentowanym zapotrzebowaniem firm poszukujących lokalizacji dla prowadzenia działalności.
- D. Projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych, stref aktywności gospodarczej są realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba, że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany.

Przedsięwzięcia przyczyniające się do osiągnięcia założonego celu rozwojowego realizowane będą na poziomie regionalnym.

Uzupełniająca interwencja w tym obszarze będzie realizowana również w formule Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej.

Przedsięwzięcia dotyczące kompleksowego przygotowania terenów inwestycyjnych zostały zidentyfikowane w *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej* i zaakceptowane przez IZRPO WO 2014-2020.

¹⁴ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

¹⁵ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.

¹⁶ Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

2.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego Subregionu Kędzierzyńsko-Kozielskiego poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych	9,0	RPO WO 2014-2020
2.	Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego Subregionu Brzeskiego poprzez utworzenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych	4,3	RPO WO 2014-2020
3.	Rozwój Regionalnego Parku Przemysłowego w Nysie	8,9	RPO WO 2014-2020

OBSZAR 3. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE

CEL ROZWOJOWY: ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO ORAZ POPRAWA BILANSU ENERGETYCZNEGO WOJEWÓDZTWA

3.1 UZASADNIENIE

Województwo opolskie ma potencjał naturalny odnawialnych źródeł energii, w szczególności biomasy, wód płynących (największe wykorzystanie potencjału energetycznego występuje na rzece Nysa Kłodzka i górnym odcinku Odry), wiatru i słońca, pozwalający na pozyskanie znacznej ilości energii z nowoczesnych źródeł energetycznych i realizację zobowiązań międzynarodowych. Opolskie jest jednym z głównych regionów wytwarzania energii w Polsce. Produkcja energii elektrycznej w 2011 r. wynosiła 9004,7 GWh (5,5% energii wytworzonej w kraju), a wskaźnik produkcji w przeliczeniu na mieszkańca 9,3 GWh/1000 mieszkańców, znacząco przekraczał średnią krajową (3,97 GWh/1000 mieszkańców). Bilans produkcji i zużycia energii elektrycznej w województwie opolskim w 2011 r. był dodatni i wyniósł +4538,7 GWh. Pod względem zużycia energii elektrycznej ogółem w 2012 r. województwo zajmowało co prawda 13 miejsce ogółem, jednak w przeliczeniu na jednostkę PKB gospodarka województwa była najbardziej energochłonna w kraju.

Województwo opolskie jest jednym z głównych wytwórców energii. Przez jego obszar przebiega 8 linii elektroenergetycznych najwyższych napięć oraz zlokalizowane są cztery stacje systemowe. Przez obszar województwa także przebiega 85 linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 Kv (wraz z odczepami), w tym 3 linie kablowe (doziemne), rozdzielające energię elektryczną w poszczególne rejony województwa oraz wyprowadzają ją poza jego granice.

Zaopatrzenie w energię elektryczną prowadzone jest z własnych źródeł wytwórczych. Uzupełniającymi źródłami energii elektrycznej są elektrociepłownie i elektrownie przemysłowe lokalnego znaczenia. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na energię – głównie sąsiednich aglomeracji – i znacznym rezerwom wytwórczym Elektrowni Opole, rozpoczęta została jej rozbudowa o dwa dodatkowe bloki energetyczne. Stan techniczny istniejących linii wysokiego napięcia, często mocno zdekapitalizowanych nie pozwala na efektywny przesył energii. Stąd konieczność budowy nowych linii 400 Kv, których zadaniem będzie również wyprowadzenie mocy z rozbudowywanej Elektrowni Opole.

Kluczowym jest więc zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury poprzez poprawę jakości zasilania, niezawodności i jakości dostaw energii elektrycznej oraz wspieranie systemów dystrybucji i przesyłu energii. Jednocześnie ponad dwukrotne zwiększenie mocy uzyskane w wyniku tej rozbudowy zapewni wzmocnienie całego systemu energetycznego Polski Zachodniej. Planowane działania są istotne i konieczne również z punktu widzenia utrzymania bezpieczeństwa energetycznego państwa i wzmocnienia potencjału krajowej energetyki.

3.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Systemy dystrybucyjne i przesyłowe.

3.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji.

Uzgodnienia Kontraktu dotyczą:

- systemów dystrybucyjnych i przesyłowych.

SYSTEMY DYSTRYBUCYJNE I PRZESYŁOWE

Wsparcie obszaru podlega następującym warunkom:

- A. Projekty dotyczące sieci elektroenergetycznych, jako niezbędne działania umożliwiające zwiększenie możliwości przyłączenia jednostek wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – sieci średniego i niskiego napięcia.
- B. Projekty dotyczące sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej – sieci wysokiego napięcia.

Do wsparcia na poziomie krajowym tj. w PO IS 2014-2020, będą rekomendowane projekty istotne dla Krajowego Systemu Energetycznego realizowane przez operatora systemu przesyłowego lub operatorów systemu dystrybucyjnego. Na poziom krajowym będą również rekomendowane projekty dotyczące budowy, rozbudowy lub modernizacji sieci wysokiego napięcia istotne dla zapewnienia ciągłości dostaw energii. Projekty te będą realizowane w trybie pozakonkursowym.

3.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

PROJEKT PONADREGIONALNY – STRATEGIA ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ			
LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Sieci energetyczne Polski Zachodniej	125,0*	PO IS 2014-2020

* UWAGA: wartość projektu dla województwa opolskiego – 500 mln PLN. Zastosowano przelicznik 1Euro = 4,0 PLN. Podana wartość w Euro odnosi się w dalszym ciągu do wartości projektu dla województwa opolskiego [Źródło: Informacja dla Zarządu Województwa Opolskiego opracowana przez Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej]

OBSZAR 4. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W MIASTACH

CEL ROZWOJOWY: ZMNIJSZENIE EMISYJNOŚCI GENEROWANEJ W MIASTACH WOJEWÓDZKICH ORAZ OBSZARACH POWIĄZANYCH Z NIMI FUNKCJONALNIE

4.1 UZASADNIENIE

W tym obszarze nacisk położony powinien być na działania związane z ograniczeniem emisji z sektorów najbardziej oddziaływujących w miastach. Wiąże się to przede wszystkim ze zmianami struktury i ograniczeniem zużycia energii i paliw głównie w zakresie transportu w miastach, sektorach mieszkalnictwa i przemysłu (usprawnienie procesów technologicznych w przedsiębiorstwach), jak również zwiększeniem wykorzystania urządzeń i technologii energooszczędnych (podniesienie efektywności wykorzystania energii, zmniejszenia strat w sieciach ciepłowniczych).

Modernizacja czy rozbudowa systemu transportu publicznego nie powinna być celem samym w sobie, ale musi być widziana w kontekście zmian w mobilności miejskiej prowadzących do zmniejszenia emisji gazowych oraz innych zanieczyszczeń uciążliwych dla środowiska i mieszkańców aglomeracji.

4.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Ociążenie infrastruktury miejskiej od nadmiernego indywidualnego ruchu zmotoryzowanego.
- Rozwój systemów niskoemisyjnego transportu zbiorowego.
- Upowszechnienie kogeneracji oraz rozwoju systemów ciepłowniczych.
- Zwiększenie efektywności energetycznej infrastruktury w miastach.

4.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Uzgodnienia Kontraktu dotyczą miasta Opola i obszarów powiązanych z nim funkcjonalnie, tj. Aglomeracji Opolskiej, utworzonej na mocy *Porozumienia w sprawie utworzenia Aglomeracji Opolskiej z dnia 26 października 2012 r.*¹⁷, oraz *Uchwały nr 7/2014 Zarządu Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska z dnia 19 marca 2014 r. w sprawie przyjęcia gminy Tułowice w poczet członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska.*

Dotyczą projektów uzgodnionych w ramach prac nad Strategiami tzw. ZIT wojewódzkiego¹⁸ zgodnie z zapisami UP (patrz rozdział 3.3.2), zasadami realizacji ZIT w Polsce oraz uzgodnione pomiędzy Związkiem ZIT, Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego, a MliR w trybie

¹⁷ Porozumienie zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego z dnia 31 października 2012 r., poz. 1521

¹⁸ W przypadku województwa opolskiego: *Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej.*

*Ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020*¹⁹.

Na poziomie krajowym realizowane będą:

- **ZRÓWNOWAŻONA MOBILNOŚĆ MIEJSKA/EKOLOGICZNY TRANSPORT:**

Główne przedsięwzięcia, jako kompleksowe projekty obejmujące swym zakresem rzeczowym różne elementy m.in.: *budowę, przebudowę infrastruktury transportu publicznego, zakup, modernizację niskoemisyjnego taboru, budowę instalacji do dystrybucji nośników energii dla niskoemisyjnego taboru, budowę i rozbudowę węzłów przesiadkowych, innowacyjne transportowe systemy informacji i zarządzania ruchem.*

- **SIECI CIEPŁOWNICZE I CHŁODNICZE**

- **EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA, MODERNIZACJA ENERGETYCZNA BUDYNKÓW WRAZ Z WYMIANĄ WYPOSAŻENIA TYCH OBIEKTÓW NA ENERGOOSZCZĘDNE:**

Ustalenia dotyczą wyłącznie projektów kompleksowych. Zakres rzeczowy projektów obejmuje różne elementy m.in.: *ocieplenie obiektu, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji, instalacji OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, instalacji systemów chłodzących, w tym również z OZE.*

Powyższe dotyczy modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej zarządzanych przez PJB/JST i budynków mieszkaniowych wielorodzinnych zarządzanych przez wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe.

Warunkiem realizacji wszystkich ww. projektów jest plan gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru, którego dotyczą.

Na poziomie regionalnym realizowane będą:

- **PROJEKTY REALIZOWANE W FORMULE ZIT W RAMACH RPO, INNYCH ŚRODKÓW (KRAJOWE, PRYWATNE) WSKAZANE W STRATEGII ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH AGLOMERACJI OPOLSKIEJ**

- **ZRÓWNOWAŻONA MOBILNOŚĆ MIEJSKA**

Projekty uzupełniające do kompleksowych projektów realizowanych z poziomu krajowego obejmujące m.in.: *wprowadzenie zintegrowanych kart miejskich, udogodnienia dla podróży multimodalnych i mobilności pracowników (m.in. budowa systemu „parkuj i jedź”, parkingi rowerowe), realizacja innowacyjnych transportowych systemów informacji i zarządzania ruchem, ograniczenie i uspokajanie ruchu samochodowego w centrach miast, budowa ścieżek rowerowych dla celów komunikacyjnych.*

- **REALIZACJA STRATEGII NISKOEMISYJNYCH**

Działania dotyczące oszczędności energii i oświetlenia ulicznego.

¹⁹ Dz. U. z 2014, poz. 1146.

- **EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA, MODERNIZACJA ENERGETYCZNA BUDYNKÓW WRAZ Z WYMIANĄ WYPOSAŻENIA TYCH OBIEKTÓW NA ENERGOOSZCZĘDNE**

Ustalenia dotyczą wyłącznie projektów kompleksowych związanych m.in. z: instalacją OZE, modernizacją instalacji ciepłej wody i centralnego ogrzewania, zarządzania energią. Powyższe dotyczy modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej zarządzanych przez JST oraz w sektorze mieszkaniowym.

4.4 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (PI 4c²⁰, PI 4e²¹). Tryb wyboru projektów – pozakonkursowy,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020. Tryb wyboru projektów – określony przez IZRPO WO 2014-2020 (EFRR i EFS tryb konkursowy lub pozakonkursowy),
- środki własne JST,
- środki prywatne.

4.5 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

Projekty uzgodnione w *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej*.

ZESTAWIENIE PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH			
LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Czysta komunikacja publiczna – zwiększenie mobilności mieszkańców Aglomeracji Opolskiej (zakup taboru autobusowego na potrzeby komunikacji zbiorowej Opola i Aglomeracji Opolskiej)	14,1	PO IŚ 2014-2020
2.	Przebudowa i nadbudowa budynku przy ul. Struga 16 w Opolu na potrzeby administracyjne Urzędu Miasta Opola	12,8	PO IŚ 2014-2020
3.	Modernizacja Kotłowni Pomocniczej polegająca na budowie dwóch nowych kotłów olejowych o wydajności 2 x 25t/h	4,0*	PO IŚ 2014-2020
4.	Likwidacja niskiej emisji w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej w mieście Opolu	12,8	PO IŚ 2014-2020

* UWAGA: dotyczy całkowitej wartości projektu.

²⁰ PI 4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.

²¹ PI 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

ZESTAWIENIE PROJEKTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH DO PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH			
LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Dostawa ciepła z Elektrowni Opole do kompleksu szklarniowego w miejscowości Świerkle	5,0	PO IŚ 2014-2020
2.	Racjonalizacja zużycia ciepła w Elektrowni Opole	0,2	PO IŚ 2014-2020
3.	Dostawa pary technologicznej do zakładu Knauf w Brzeziu	0,5	PO IŚ 2014-2020
4.	Modernizacja infrastruktury ciepłowniczej w zakresie przesyłu w mieście Opole	2,2	PO IŚ 2014-2020
5.	Modernizacja infrastruktury ciepłowniczej w zakresie przesyłu w mieście Krapkowice	0,3	PO IŚ 2014-2020
6.	Likwidacja niskiej emisji wraz z optymalizacją dostawy energii cieplnej do budynków jednorodzinnych w mieście Opole	4,7	PO IŚ 2014-2020
7.	Likwidacja niskiej emisji w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej w mieście Krapkowice	1,2	PO IŚ 2014-2020

OBSZAR 5. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

CELE ROZWOJOWE:

- **POPRAWA STOSUNKÓW WODNYCH ORAZ ZAPOBIEGANIE I OGRANICZANIE SKUTKÓW ZAGROŻEŃ DLA ŚRODOWISKA**
- **POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW I ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI REAGOWANIA W SYTUACJI WYSTĄPIENIA ZAGROŻEŃ NATURALNYCH I CYWILIZACYJNYCH**

5.1 UZASADNIENIE

Województwo opolskie zalicza się do regionów o zróżnicowanym potencjale zasobów naturalnych i jakości środowiska. Do najcenniejszych struktur wodonośnych posiadających strategiczne znaczenie dla regionu zaliczany jest zbiornik triasowy Opole-Zawadzkie (GZWP 333). W połączeniu ze zlewnią ochronną Nysy Kłodzkiej i Oławy oraz zlewnią sanitacyjną Jeziora Turawskiego należą do najważniejszych obszarów ochrony zasobów wodnych w regionie. Województwo posiada nierównomiernie rozwiniętą sieć hydrograficzną dorzecza Górnej Odry, cechującą się niskimi zasobami wodnymi niższymi o około 30% od zasobów dorzecza Górnej Wisły skutkiem czego przepływająca przez region Odra należy do najmniej zasobnych rzek środkowej Europy. Pomimo tego zasoby powierzchniowe dorzecza z rezerwą pokrywają bieżące zapotrzebowanie przemysłu i gospodarki komunalnej na wodę powierzchniową (z wyjątkiem przemysłów wymagających wody o wysokiej jakości). Problemy wynikające z nierównomiernego rozmieszczenia sieci hydrograficznej oraz z niewystarczających zdolności retencyjnych (również dla potrzeb rolnictwa) wymagają szeregu działań interwencyjnych, w tym zwiększenia retencji naturalnej i sztucznej.

Regionalny potencjał zawarty w zasobach środowiskowych niejednokrotnie jest barierą dla jego rozwoju – na przykład zagrożenie powodzią. Zgodnie z *Krajowym Planem Zarządzania Kryzysowego* oraz dokumentem *Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego*, do najbardziej zagrożonych wystąpieniem powodzi opadowych należą obszary pięciu południowych województw Polski, w tym województwa opolskiego²². Zgodnie ze zdiagnozowanym stanem województwa opolskiego największe braki w zakresie systemu ratownictwa na terenie województwa opolskiego występują w wyposażeniu w sprzęt ratownictwa drogowego oraz powodziowego i nawodnego. Ze względu na występujące zagrożenia naturalne i cywilizacyjne w zapisach SRWO 2020 wskazano konieczność podjęcia działań zmierzających do rozbudowy systemu reagowania i usuwania ich skutków, w tym doposażenia jednostek ochotniczych straży pożarnych w niezbędny sprzęt²³. W związku z dużą rolą tych służb, koniecznym jest wsparcie ich zaplecza, w celu zwiększenia możliwości reagowania i ratowania w jak najszerszym zasięgu możliwych zdarzeń, a tym samym zwiększenia bezpieczeństwa ludności regionu w kontekście możliwych do wystąpienia klęsk żywiołowych, w tym także powodziowych. Na potrzebę

²² Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Warszawa 2013 r., s. 17.

²³ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., Samorząd Województwa Opolskiego, Opole 2012, s. 119, 121.

dalszego wspierania rozwoju infrastruktury przeciwpowodziowej w perspektywie 2014-2020 wskazują również rekomendacje z regionalnego badania ewaluacyjnego w województwie opolskim²⁴.

Prowadzone od 2000 r. prace zmierzające do wyznaczenia na obszarze kraju elementów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 zakończyły się utworzeniem 4 ostoi przyrodniczych, które m.in. stanowi Jezioro Turawskie. Obszary przyrodnicze dzięki istniejącym powiązaniom wewnętrznym i zewnętrznym są ważnym elementem krajowego systemu przyrodniczego. Tymczasem wielofunkcyjny zbiornik retencyjny Turawa na rzece Małej Panwi charakteryzuje się podwyższoną eutrofizacją, przejawem której są zakwity sinicowe w miesiącach letnich. Jednocześnie poważnym problemem jest zanieczyszczenie osadów dennych zbiornika metalami ciężkimi, w szczególności kadmem. Planowana rewitalizacja zbiornika retencyjnego Turawa przyczyni się do wypełnienia Dyrektywy 2000/60/WE ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej)²⁵ oraz ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne. Przedmiotowy projekt jest także ujęty w Masterplanie dla obszaru dorzecza Odry.

5.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Inwestycje na rzecz poprawy gospodarki wodnej i ograniczania zagrożeń dla środowiska.
- Inwestycje na rzecz zapobiegania zagrożeniom, zwiększenia skuteczności reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych oraz likwidacji ich skutków.

5.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji. Uzgodnienia Kontraktu dotyczą przedsięwzięć priorytetowych określonych w pkt. 5.2.

Wsparcie obszaru podlega następującym warunkom:

- A. Inwestycje wynikają z planów gospodarowania wodami zgodnych z Ramową Dyrektywą Wodną, do opracowania których posłużą dokumenty przejściowe – Masterplany dla obszarów dorzeczy Wisły i Odry,
- B. Inwestycje uwzględniają opracowane mapy zagrożeń i mapy ryzyka powodziowego oraz będą spójne z planami zarządzania ryzykiem powodziowym (zgodnie z Dyrektywą Powodziową²⁶).

²⁴ Por. Ocena jakości projektów i ich wpływu na skuteczną i efektywną realizację celów RPO WO 2007-2013 wraz ze wskazaniem obszarów wymagających dalszego wsparcia. Raport końcowy, Instytut Badań Strukturalnych oraz Reytech Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Opole 2010, s. 6.

²⁵ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej

²⁶ Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.

5.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Rewitalizacja zbiornika retencyjnego Turawa wraz ze zbiornikiem wstępnym w Jedlicach na rzece Małej Panwi	25,5	PO IŚ 2014-2020
2.	Opolskie przygotowane – kompleksowe wzmocnienie systemu zarządzania ryzykiem – zakup specjalistycznego sprzętu ratowniczego	9,9	PO IŚ 2014-2020

OBSZAR 6. DZIEDZICTWO KULTUROWE I WALORY NATURALNE

CEL ROZWOJOWY: WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCEGO POTENCJAŁU KULTUROWEGO I PRZYRODNICZEGO

6.1 UZASADNIENIE

Ważnym czynnikiem rozwoju Śląska, tj. trzech województw – dolnośląskiego, opolskiego i śląskiego jest zróżnicowana oferta kulturalna licznych instytucji kultury (m.in. muzea, ośrodki kultury, biblioteki, galerie sztuki), które prowadzą zarówno edukację w zakresie tzw. kultury wysokiej, jak również popularyzują dawną i współczesną kulturę ludową. Konkurencyjność i atrakcyjność kulturalną tych regionów budują liczne imprezy, które są znakiem rozpoznawalnym w skali krajowej i europejskiej. Konieczna jest kompleksowa interwencja w obszarze kultury w trzech regionach, w jego wymiarze materialnym oraz promocyjnym celem stworzenia atrakcyjnej oferty kulturalnej upowszechniającej wielokulturowe dziedzictwo całego Śląska. Współczesne społeczeństwo Śląska ukształtowało się w wyniku skomplikowanych dziejów regionu, zarówno politycznych, jak i kulturowych. Kolejne zmiany przynależności państwowej, usytuowanie na pograniczu oraz kulturowe wpływy polskie, niemieckie i czeskie miały znaczenie dla ukształtowania się na tym obszarze społeczności o silnej więzi regionalnej. Każda z tych grup niosła ze sobą odmienny bagaż kulturowy przejawiający się np. w różnicach obyczajów, języka czy sposobów gospodarowania, dlatego charakterystyczne dla tego obszaru były konfrontacja i przenikanie się różnych wpływów kulturowych, politycznych i gospodarczych. Wielokulturowość wyraża się dziś bogactwem dziedzictwa kulturowego i różnorodnością przejawów kultury, co wpływa na atrakcyjność regionu i decyduje o silnej regionalnej tożsamości jego mieszkańców. Poszanowanie różnorodności i dobre relacje pomiędzy różnymi grupami mieszkańców mogą stanowić istotną podstawę społeczno-ekonomicznego rozwoju Śląska.

Dziś w regionie zgodnie żyją mieszkańcy o korzeniach polskich, śląskich, niemieckich oraz ludność napływowa o zróżnicowanym rodowodzie regionalnym, w tym przesiedleńcy z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej (Kresowiaczy). Ta ukształtowana historycznie wielokulturowość, zwłaszcza zaś obecność i aktywność największego w Polsce skupiska mniejszości niemieckiej, stanowi wyrazistą część obecnego wizerunku regionu i jego istotny wyróżnik w skali kraju. Ważnym czynnikiem rozwoju jest zróżnicowana oferta kulturalna instytucji, kultury zakresie edukacji, jak i popularyzacji kultury. Konkurencyjność i atrakcyjność regionu pod tym względem budują liczne imprezy, które są rozpoznawalne w skali krajowej i międzynarodowej. Niewątpliwym centrum kulturalnym województwa opolskiego jest Opole, koncentrując najważniejsze instytucje kultury oraz wydarzenia w tym obszarze (m.in.: Filharmonia Opolska im. J. Elsnera, Teatr im. J. Kochanowskiego, Muzeum Śląska Opolskiego, Muzeum Wsi Opolskiej, Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach – Opolu). Jednocześnie wskaźniki odnoszące się do uczestnictwa mieszkańców regionu w kulturze osiągają niższy niż w kraju poziom. Zjawisko to jest skutkiem złego stanu i małej dostępności infrastruktury kulturalnej, która wymaga remontów i doposażenia. Istotna jest poprawa dostępu do kultury, wzmocnienie funkcji edukacyjnych, zwiększenie udziału obywateli, przede wszystkim dzieci i młodzieży w kulturze, celem integracji pokoleń, co jest niezwykle istotne we współczesnej Europie borykającej się z wyzwaniami demograficznymi. Jednocześnie niezmiernie istotna jest inkluzja wszystkich grup społecznych w działalności kulturowej.

Zasoby i walory przyrodnicze województwa opolskiego cechują się stosunkowo dużą różnorodnością przyrodniczą i krajobrazową. Tereny leśne zajmują 26,5% powierzchni regionu. W województwie występują różne formy prawnej ochrony przyrody w postaci parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, rezerwatów przyrody. Biorąc pod uwagę % powierzchni województwa objętego różnymi formami ochrony o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, wynik regionu 29% jest bliski średniej krajowej (32,4%). W przypadku województwa opolskiego brak jest parków narodowych. Na terenie województwa opolskiego podstawowe elementy systemu obszarów chronionych tworzą:

- 4 parki krajobrazowe (w tym „Góra Św. Anny” – miejsce szczególne w krajobrazie Śląska Opolskiego, posiadające znaczny potencjał w zakresie pełnienia funkcji centrum turystyczno-rekreacyjno-pielgrzymkowego, z licznymi obiektami o wysokich walorach geologicznych – wartościowe dla geoturystyki i szeroko pojętej edukacji, „Góry Opawskie” i „Stobrawski Park Krajobrazowy”),
- 9 obszarów chronionego krajobrazu w postaci m.in.: „Lasów Stobrawsko-Turawskich” i „Borów Niemodlińskich,
- 37 rezerwatów przyrody o zróżnicowanej reprezentacji typologicznej: leśne, leśno-torfowiskowe, florystyczne, stepowe, przyrody nieożywionej.

Objęcie ochroną prawie 1/3 obszaru województwa nie powstrzymało spadku wskaźników różnorodności biologicznej oraz liczebności gatunków. Ponad 31% gatunków roślin naczyniowych zidentyfikowanych w województwie zagrożonych jest wymarciem, przy czym ryzyko wyginięcia wzrasta najbardziej w przypadku flory rodzimej. Analogicznie kształtują się wskaźniki dotyczące fauny wojewódzkiej. Problemem wpływającym na spadającą różnorodność biologiczną województwa jest działalność rolnicza, zwłaszcza proces przekształcania łąk w grunty orne na obszarze polderów i terenów zalewowych. Konieczne jest zapewnienie ochrony zagrożonych siedlisk i gatunków in-situ na obszarach wodno-błotnych, leśnych i rolniczych, jak również ochrona zagrożonych gatunków ex-situ poprzez budowę ogrodów botanicznych, czy ekoparków. Uzupełnieniem powyższych działań powinno być przywrócenie i ochrona różnorodności biologicznej na terenach miejskich i pozamiejskich z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych. Dodatkowo realizowane będą inwestycje z zakresu wspierania ośrodków prowadzących działalność w obszarach edukacji ekologicznej i przyrodniczej. Działania podejmowane w perspektywie finansowej 2014-2020 mają na celu wzmocnić i rozwinąć dotychczas wykształcone obszary węzłowe systemu przyrodniczego w regionie, przy uwzględnieniu nowoprojektowanych form ochrony przyrody. Realizowane będą również działania informacyjno-edukacyjne związane z ochroną środowiska, ponieważ efektywne działania w tym zakresie wymagają zarówno realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych, jak i podnoszenia świadomości ekologicznej oraz zmiany postaw i zachowań ludzi na bardziej ekologiczne.

W województwie opolskim występują obszary o znaczących zasobach pod względem nagromadzenia elementów kulturowych o wysokich walorach krajobrazu kulturowego. Szczególnie cenne są krajobrazy kulturowe okolic Góry Św. Anny, Koźła, Nysy i Paczkowa. W celu zwiększenia atrakcyjności województwa opolskiego konieczne jest wspierane i eksponowanie głównych produktów turystycznych i kulturalnych. Zespół kulturowo – przyrodniczy na Górze Świętej Anny uzyskując status pomnika historii zajął miejsce wśród najcenniejszych obiektów i zespołów zabytkowych w Polsce, jednak konieczne jest podjęcie dalszych działań dotyczących wzmocnienia potencjału kulturowego (m. in. rewitalizacja zabytkowych, zdegradowanych obiektów, w tym amfiteatru i Pomnika Czynu Powstańczego, zapewnienie

wsparcia na rozbudowę i modernizację obiektów muzealnych i edukacyjnych). Jednym z cenniejszych przyrodniczo obszarów województwa opolskiego są tereny Stobrowskiego Parku Krajobrazowego wraz z jego endogenicznymi zasobami wymagającymi zarówno ochrony jak i promocji. Unikatowe połączenie przyrody na północnych terenach regionu, otaczającej liczne obiekty dziedzictwa kulturowego (w tym zabytkowe kościoły, kapliczki i parki) sprawia, że działania podejmowane na rzecz wspomnianych zasobów wymagają zintegrowanego podejścia. Zapewni to możliwość zrównoważonego rozwoju obszaru, przy uwzględnieniu specyficznego charakteru terytorium, co przełoży się zarówno na wzrost gospodarczy, jak i realizację wymaganych działań na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Kolejnym z obszarów bogatych w cenne przyrodniczo i kulturowo zasoby jest południowa część regionu, gdzie obok Parku Krajobrazowego Gór Opawskich, rezerwatów przyrody i parków miejskich funkcjonują liczne obiekty historyczne, dziedzictwa kulturowego jak i obszary zdegradowane – przewidziane do rewitalizacji i aktywizacji tereny z potencjałem przyrodniczym, turystycznym, o bogatej historii archeologicznej. W celu zapewnienia rozwoju społecznego, gospodarczego, w tym pełnego wykorzystania możliwości turystycznych polsko-czeskiego pogranicza konieczne są m.in. modernizacja obiektów o znaczeniu kulturowym, zapewnienie ochrony obszarów o unikalnej strukturze przyrodniczej na rzecz zachowania różnorodności przyrodniczej obszaru. Kompleksowy charakter działań w obszarze kultury, dziedzictwa kulturowego i naturalnego znajdzie przełożenie w inwestycjach obejmujących znaczną część regionu, co wymagać będzie zaangażowania w realizację partnerskich projektów szeregu beneficjentów. Zapewni to zrównoważony rozwój wspieranych obszarów przy jednoczesnej komplementarności interwencji podejmowanych w ramach wielowymiarowych inwestycji.

6.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Wzmocnienie istniejących obszarów chronionych dla zachowania różnorodnego dziedzictwa przyrodniczego regionu.
- Wykorzystanie potencjału kulturowego regionu dla rozwoju turystyki.

6.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji.

Uzgodnienia Kontraktu dotyczą:

- wsparcia dla obszarów chronionych dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego, w tym infrastruktury,
- wsparcia działań informacyjno-edukacyjnych związanych z ochroną środowiska,
- wsparcia inwestycji na rzecz wykorzystania potencjału kulturowego regionu, w tym rozwoju turystyki.

ZACHOWANIE DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO

- A. Projekty z zakresu zielonej infrastruktury mają na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo.
- B. Projekty sprzyjać będą podnoszeniu świadomości ekologicznej oraz zmianom postaw i zachowań ludzi na bardziej ekologiczne.

ROZWÓJ POTENCJAŁU KULTUROWEGO

- A. Projekty z zakresu kultury muszą realizować następujące priorytety rozwojowe:
- poprawa dostępności do kultury (udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej, jak również budowanie świadomości i edukacja kulturalna),
 - zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) dla przyszłych pokoleń,
 - umożliwienie nowych form uczestnictwa w kulturze; podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju lub regionu.
- B. Inwestycje w zakresie kultury mogą być realizowane jako element planu działań mającego na celu wykorzystanie endogenicznych potencjałów danego terytorium lub też w ramach lokalnego planu rewitalizacji. Wysokość wsparcia projektów nie będzie przekraczać 2 mln euro kosztów kwalifikowanych projektu.
- C. Nie będą finansowane projekty dotyczące organizacji imprez o charakterze kulturalnym (wystawy, festiwale, które nie przynoszą efektów w dłuższej perspektywie czasowej).
- D. Nie będzie budowana od podstaw nowa infrastruktura kulturalna. Inwestycje infrastrukturalne jedynie, jako niezbędne dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych.

Uzupełniająca interwencja w tym obszarze będzie realizowana również w formule ZIT. Przedsięwzięcia dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i naturalnego zostały zidentyfikowane w *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej* i zaakceptowane przez IZRPO WO 2014-2020.

6.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Zielony Szmaragd. Ochrona bioróżnorodności województwa opolskiego	10,0	RPO WO 2014-2020
2.	Ochrona, promocja i rozwój zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych obszaru Stobrawskiej Strefy	8,4	RPO WO 2014-2020
3.	Ograniczenie antropopresji na różnorodność biologiczną, dziedzictwo kulturowe i historyczne – zrównoważony rozwój obszaru Gór Opawskich i Bramy Morawskiej	7,5	RPO WO 2014-2020
PROJEKT PONADREGIONALNY			
4.	Wielokulturowy Śląsk – miejsce emocji historycznych	21,2	PO IŚ 2014-2020

OBSZAR 7. TRANSPORT

CEL ROZWOJOWY: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ ZAPEWNIAJĄCEJ DOBRY DOSTĘP DO RYNKÓW PRACY, DÓBR I USŁUG

7.1 UZASADNIENIE

Województwo opolskie charakteryzuje się względnie wysokim stopniem rozwoju infrastruktury i zajmuje stosunkowo korzystną pozycję konkurencyjną, jednak w kontekście regionalnym sytuacja jest gorsza, szczególnie w porównaniu z ościennymi województwami – dolnośląskim i śląskim. Kluczowe znaczenie rozwojowe sektora transportowego dla województwa opolskiego wiąże się z bardzo dobrym położeniem w przestrzeni komunikacyjnej, zarówno europejskiej jak i krajowej na kierunku wschód – zachód. Zupełnie inaczej przedstawia się sprawa skomunikowania drogowego województwa na kierunku północ-południe, tj. kierunku wiążącego obszar pogranicza i północnej Opolszczyzny z Aglomeracją Opolską, autostradą A4 oraz drogowymi korytarzami sieci TEN-T (droga ekspresowa S8 na północy oraz autostrada D1 w Republice Czeskiej). Jednakże lokalizacja regionu między obszarami o wyższym stopniu rozwoju infrastruktury transportowej może stać się tzw. „wąskim gardłem” w przepływach ładunków i osób. W świetle tego istotne jest m.in.:

- dominanta funkcji tranzytowej wzdłuż osi wschód-zachód, przy braku osi północ-południe stanowi podstawową barierę dla walorów endogenicznych województwa opolskiego,
- zbyt mała liczba obwodnic oraz niedostateczne parametry techniczne dróg i obiektów mostowych,
- niezadowalające uzbrojenie terenów pod inwestycje gospodarcze wymagające zabezpieczenia dla danego obszaru powiązań z drogami regionalnymi, krajowymi w kontekście przyciągania do województwa opolskiego inwestorów,
- niewystarczająca i niezadowalająca sieć powiązań miast z otaczającymi gminami, a także duże natężenie ruchu przyczyniające się do tworzenia zatorów w ruchu drogowym.

Realizowana w województwie przez PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. inwestycja dotycząca rozbudowy Elektrowni Opole tj. „*Budowa bloków energetycznych nr 5 i 6 w PGE Elektrowni Opole S.A.*” powodować będzie m.in. zwiększone natężenie ruchu samochodów ciężarowych, wymagających odpowiedniej obsługi komunikacyjnej, której nie zapewnia istniejąca infrastruktura drogowa. Mając na względzie strategiczny charakter ww. inwestycji dla bezpieczeństwa energetycznego całego kraju oraz regionu konieczne są inwestycje mające na celu zabezpieczenie odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej obsługę komunikacyjną związaną z prowadzoną rozbudową elektrowni. W związku z prowadzoną inwestycją koniecznością staje się także wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza obszary zabudowy mieszkalnej. Zatem proponowane są do realizacji ze środków krajowych projekty pozakonkursowe dotyczące rozbudowy ciągu komunikacyjnego na Osi północ-południe – droga wojewódzka nr 454 oraz budowy obwodnicy miasta Dobrzeń Wielki. Obie inwestycje dotyczą drogi wojewódzkiej 454, wyprowadzającej ruch z Opola w kierunku Namysłowa oraz województwa dolnośląskiego i łódzkiego, stanowiące jednocześnie najdogodniejsze połączenie centralnej i południowej części województwa z drogami

krajowymi nr 39 oraz 8. Proponowane przedsięwzięcia są kontynuacją realizowanej obecnie przez miasto Opole ze środków RPO WO 2007-2013 inwestycji *Budowa węzła komunikacyjnego obwodnicy północnej (droga krajowa) z drogą wojewódzką nr 454 (ul. Budowlanych – Sobieskiego)* w Opolu, a także planowanego do realizacji w ramach RPO WO 2014-2020 projektu *Budowy obwodnicy m. Czarnowąsy*. Realizacja obwodnic po nowym śladzie drogi, poprawa stanu technicznego drogi nr 454, w tym przystosowanie nawierzchni do nacisku 115Kn/oś wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i płynności ruchu na jednym z najważniejszych ciągów komunikacyjnych województwa opolskiego. Przez teren województwa opolskiego przebiegają jedne z najważniejszych tranzytowych szlaków transportowych w Polsce, w tym o znaczeniu europejskim należące do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego. Kluczową linią kolejową przebiegającą przez region jest magistrala E30 i C-E30. Stan infrastruktury kolejowej, warunkującej jakość usług publicznych w zakresie przewozów pasażerskich, jest z roku na rok coraz gorszy, co skutkuje wydłużeniem czasu jazdy pociągów i pogorszeniem konkurencyjności tego środka transportu.

W województwie opolskim na wielu liniach lub odcinkach linii kolejowych pociągi kursują z prędkością nieprzekraczającą 50 km/h. Planowana do realizacji modernizacja linii kolejowej E59/E30 (AGC) na odcinku Opole – Kędzierzyn Koźle stanowi element trasy tranzytowej północ-południe łączącej Świnoujście ze Śląskiem zapewniając możliwie najkrótsze i najbardziej dogodne połączenie kolejowe dla Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego z portami położonymi u ujścia Odry. Zrealizowanie tej inwestycji przyczyni się do poprawy ekonomicznej i przestrzennej spójności Polski Zachodniej, w tym wzmocnienie połączeń międzyregionalnych i międzynarodowych. Zakłada się przejście części pasażerów i ładunków korzystających z transportu drogowego, a co za tym idzie zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko i usprawnienie przepływu osób na rynku pracy.

Rzeka Odra przecinająca centralnie teren województwa opolskiego, koncentruje w swoim otoczeniu obszary m.in. aktywności gospodarczej. Oznacza to, że dążenie do pełnego wykorzystania jej potencjału jest istotną szansą rozwojową dla regionu.

Tymczasem Odrzańska Droga Wodna ulega sukcesywnej degradacji w systemie europejskich dróg wodnych. Biorąc to pod uwagę powinny zostać podjęte działania pozwalające na zintensyfikowanie wykorzystania Odry, jako szlaku transportowego dla ładunków masowych i wielkogabarytowych w ruchu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Znaczenie Odry w tym kontekście zostało potwierdzone w dokumentach rządowych (*MasterPlan* dla obszaru dorzecza Odry) oraz wspólnych inicjatywach samorządowych takich jak Polska Zachodnia 2020²⁷, Europejskie Ugrupowanie Współpracy Transgranicznej TRITIA²⁸. Zagospodarowanie i aktywizacja Odrzańskiej Drogi Wodnej będzie silnym impulsem rozwojowym dla terenów przyległych oraz perspektywy budowy połączenia wodnego Dunaj–Odra–Łaba.

7.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Poprawa dostępności transportowej na osi północ-południe.

²⁷ Porozumienie na rzecz realizacji wspólnych celów rozwojowych podpisane 26 sierpnia 2010 r. przez województwo Dolnośląskie, Lubuskie, Opolskie, Wielkopolskie, Zachodniopomorskie.

²⁸ Europejskie Ugrupowanie Współpracy transgranicznej TRITIA mające na celu identyfikację, promocję i wdrażanie programów, projektów oraz organizację wspólnych imprez przyczyniających się do rozwoju i poprawy warunków życia mieszkańców pogranicza czesko-polsko-słowackiego. W skład ww. porozumienia wchodzi województwo śląskie w porozumieniu z województwem opolskim, Kraj Morawskośląski (Republika Czeska), Samorządowy Kraj Żyliński (Republika Słowacka).

- Przebudowa odcinków dróg stanowiących wąskie gardła w dostępności regionów.
- Budowa obwodnic miast.
- Budowa powiązań miejskiej sieci drogowej z siecią TEN-T.
- Rozbudowa i modernizacja powiązań kolejowych z sąsiednimi województwami.
- Poprawa stanu infrastruktury kolejowej umożliwiającej dostęp do lokalnych rynków pracy.
- Poprawa wykorzystania potencjału transportowego dróg wodnych.

7.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji.

Uzgodnienia Kontraktu dotyczą:

- dróg krajowych,
- dróg wojewódzkich,
- dróg lokalnych,
- połączeń kolejowych,
- dróg wodnych.

DROGI KRAJOWE

W wymiarze krajowym, wiodącym dokumentem strategicznym jest *Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)*²⁹. Planowane interwencje będą wynikały z *Dokumentu Implementacyjnego do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)*³⁰.

DROGI WOJEWÓDZKIE

Inwestycje w drogi wojewódzkie będą realizowane na poziomie wojewódzkim – wybrane odcinki pozwalające na włączenie do systemu dróg krajowych lub sieci TEN-T, wypełniające luki w sieci dróg pomiędzy ośrodkami wojewódzkimi, miastami nie będącymi stolicami województw (regionalnymi i subregionalnymi), zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, wskazującą na problem dostępności transportowej tych miast, pełniących ważne funkcje w lokalnych rynkach pracy.

DROGI LOKALNE

- A. Inwestycje w drogi lokalne (gminne i powiatowe) ze środków EFRR są możliwe jedynie wówczas, gdy:
- przyczynią się do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich lub miejskich obszarów funkcjonalnych (w ramach CT 9³¹, jako element lokalnego planu rewitalizacji),

²⁹ Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku), Warszawa, 23 stycznia 2013 r.

³⁰ Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku), Warszawa, czerwiec 2013 r.

³¹ Cel tematyczny nr 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

lub

- są związane ze zrównoważoną mobilnością miejską (w ramach CT 4³², jako element planu mobilności miejskiej, planu niskoemisyjnego czy strategii ZIT),

lub

- gdy zapewnią konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, portami lotniczymi, morskimi, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi (w ramach CT 7³³).
- B. Inwestycje w drogi lokalne stanowią nie więcej niż 15% alokacji RPO WO 2014-2020 przeznaczonych na transport drogowy³⁴.
- C. W ramach inwestycji w zakresie rewitalizacji i mobilności miejskiej wydatki na drogi lokalne stanowią mniejszość wydatków³⁵.

POŁĄCZENIA KOLEJOWE

- A. Inwestycje w sieci TEN-T przede wszystkim związane z podwyższaniem standardów, do tych zgodnych z wymogami sieci TEN-T (prace o charakterze modernizacyjnym i rehabilitacyjnym, budowa nowych linii).
- B. Inwestycje poza siecią TEN-T dotyczące rewitalizacji tylko jako działania kompleksowe, skutkujące długotrwałą poprawą stanu technicznego oraz dostosowujące infrastrukturę do potrzeb rynku przewoźników oraz pasażerów.
- C. Inwestycje nie będą obejmowały prac remontowych, nie będą dotyczyły bieżącego utrzymania infrastruktury.

Do wsparcia na poziomie krajowym tj. PO IS 2014-2020, będą rekomendowane inwestycje wynikające z *Dokumentu Implementacyjnego do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)*. Projekty te będą realizowane w trybie pozakonkursowym (w zakresie dostępnych środków finansowych). Projekty z DI, na które nie będzie zagwarantowanych środków finansowych stają się listą rezerwową. Wskazane w Kontrakcie projekty dotyczące inwestycji wyprowadzających ruch z miast, poza DI, dostaną dodatkowe preferencje w konkursach PO IS 2014-2020. Inwestycje na liniach kolejowych o znaczeniu regionalnym będą realizowane z programów regionalnych. Interwencja zostanie skoncentrowana na doprowadzeniu ruchu w kierunku sieci TEN-T i poprawieniu na nich bezpieczeństwa. Z poziomu regionalnego finansowane będą również istotne w skali regionalnego systemu transportu kolejowego inwestycje punktowe przeznaczone do obsługi transportu pasażerskiego i towarowego, w tym zapewniające wzrost efektywności zarządzania przewozami kolejowymi oraz podnoszące standard obsługi klientów korzystających z usług kolejowych. Beneficjentem kolejowych projektów RPO WO 2014-2020 mogą być PKP PLK S.A. oraz inni Zarządcy. W przypadku PKP PLK S.A. należy ustalić w Kontrakcie montaż finansowy przedsięwzięcia dla zapewnienia wkładu krajowego dla projektu.

³² Cel tematyczny nr 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.

³³ Cel tematyczny nr 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.

³⁴ Warunek zgodności z Umową Partnerstwa, s. 123

³⁵ Tamże, s. 123

7.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Przebudowa ul. Niemodlińskiej na odcinku od ul. Wrocławskiej do granicy Miasta Opola	6,4	RPO WO 2014-2020
2.	Budowa obwodnicy Piastowskiej miasta Opola od ul. Niemodlińskiej do obwodnicy północnej – etap II część I: odcinek ul. Wrocławska – Obwodnica Północna	12,8	RPO WO 2014-2020
3.	Poprawa dostępności do węzłów autostrady A4 Gogolin i Olszowa	48,5	RPO WO 2014-2020
4.	Poprawa połączenia południowej części Województwa Opolskiego z autostradą A4	22,7	RPO WO 2014-2020
5.	Budowa obwodnicy m. Czarnowąsy	34,0	RPO WO 2014-2020
6.	Opolskie mobilne! – usprawnienie transportu zbiorowego regionu i aglomeracji opolskiej	15,5	RPO WO 2014-2020
7.	Polepszenie jakości usług przewozowych poprzez poprawę stanu technicznego linii kolejowych o znaczeniu regionalnym	20,5	RPO WO 2014-2020
8.	Rozbudowa ciągu komunikacyjnego na osi północ-południe – droga wojewódzka nr 454	21,3	PO IS 2014-2020
9.	Budowa obwodnicy m. Dobrzeń Wielki	23,4	PO IS 2014-2020
10.	Budowa obwodnicy miejscowości Nysa w ciągu dróg krajowych nr 41 i 46	65,3	PO IS 2014-2020
11.	Budowa obwodnicy miejscowości Niemodlin w ciągu drogi krajowej nr 46	123,3	PO IS 2014-2020
12.	Budowa obwodnicy miejscowości Kędzierzyn-Koźle w ciągu drogi krajowej nr 40	59,5	PO IS 2014-2020
13.	Budowa obwodnicy miejscowości Myślina w ciągu drogi krajowej nr 46	10,4	PO IS 2014-2020
PROJEKTY PONADREGIONALNE – STRATEGIA ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ			
14.	Budowa drogi ekspresowej S11 na terenie województwa opolskiego	- *	PO IS 2014-2020
15.	Modernizacja linii kolejowych w ciągu środkowoeuropejskiego korytarza transportowego	375,0**	PO IS 2014-2020
16.	Odrzańska Droga Wodna	312,5 ***	PO IS 2014-2020

* UWAGA: wartość projektu obecnie szacowana [Źródło: Informacja dla Zarządu Województwa Opolskiego opracowana przez Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej]

** UWAGA: wartość projektu dla województwa opolskiego – 1500 mln PLN. Zastosowano przelicznik 1Euro = 4,0 PLN. Podana wartość w Euro odnosi się w dalszym ciągu do wartości projektu dla województwa opolskiego [Źródło: Informacja dla Zarządu Województwa Opolskiego opracowana przez Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej]

*** UWAGA: wartość całego projektu dla województwa opolskiego – 1250 mln PLN. Zastosowano przelicznik 1Euro = 4,0 PLN. Podana wartość w Euro odnosi się w dalszym ciągu do wartości całego projektu [Źródło: Informacja dla Zarządu Województwa Opolskiego opracowana przez Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej].

OBSZAR 8. ZATRUDNIENIE, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE, UBÓSTWO

CELE ROZWOJOWE:

- ZWIĘKSZENIE POZIOMU ZATRUDNIENIA W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM
- ZMNIJSZENIE POZIOMU UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

8.1 UZASADNIENIE

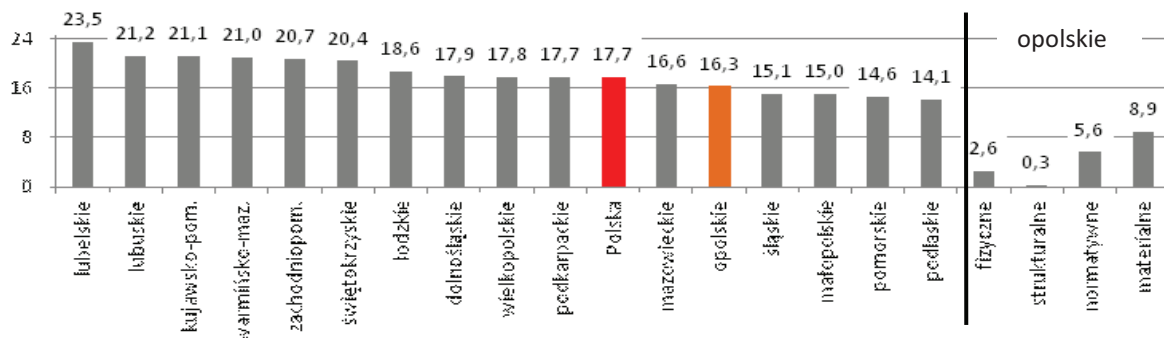
Województwo opolskie charakteryzuje się wysokim poziomem życia ludności w gospodarstwach domowych oraz wysokim poziomem dochodów. Jednocześnie występuje bardzo niska aktywność ekonomiczna ludności oraz niski poziom zatrudnienia (stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2013 r. wyniosła 14,3%), składające się na potencjalne i niewykorzystywane rezerwy podaży pracy. Rynek pracy można uznać za ubogi, jeśli chodzi o zróżnicowane i ciekawe oferty pracy związane z nowymi technologiami, naukami technicznymi i społecznymi.

W regionie opolskim, w porównaniu z innymi regionami w kraju, jest również najmniej ofert pracy dla osób z wyższym wykształceniem. Stopa bezrobocia długookresowego w regionie wykazuje tendencję wzrostową – w 2013 r. wyniosła 3,3% liczby aktywnych zawodowo. W regionie w 2013 r. zanotowano również relatywnie wysoki udział osób niepełnosprawnych w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych (5,6%, PL–5,4%). Należy również zwrócić uwagę na obniżający się z roku na rok poziom zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata. W 2013 r. zanotowano spadek zatrudnienia osób młodych w stosunku do 2012 r. o 1,6 punktu procentowego (z 28,9% w 2012 r. do 27,3% w 2013 r.). Województwo opolskie charakteryzuje również wysoki odsetek osób w wieku 18-24 lata pozostających bez pracy i nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu (17,2%, PL–16,4%). Region charakteryzuje również relatywnie niski poziom zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata (39,7%, PL–40,6%), przy jednocześnie wysokim udziale osób w wieku 55+ w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych w województwie opolskim (16%, PL–14%).

Istotnym problemem jest też postępująca depopulacja, wynikająca z niskiego przyrostu naturalnego, niskich wskaźników dzietności oraz bardzo niekorzystnych tendencji w zakresie ruchu migracyjnego ludności. Starzenie się populacji powoduje zachwianie równowagi pomiędzy liczbą osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, przy równoczesnym wzroście zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekuńcze skierowane do osób starszych. Zgodnie z prognozami GUS przewidywany udział osób w wieku poprodukcyjnym będzie stale wzrastał i w 2035 r. wyniesie 28,9% ogółu ludności województwa. Poziom zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata w województwie opolskim relatywnie wzrasta – w 2013 r. wyniósł 64,1% (PL–64,9%). Zobowiązania wynikające ze *Strategii Europa 2020* dla Polski oznaczają osiągnięcie w 2020 r. poziomu zatrudnienia sięgającego 71%. Od osiągnięcia tego celu województwo opolskie dzieli 7 punktów procentowych.

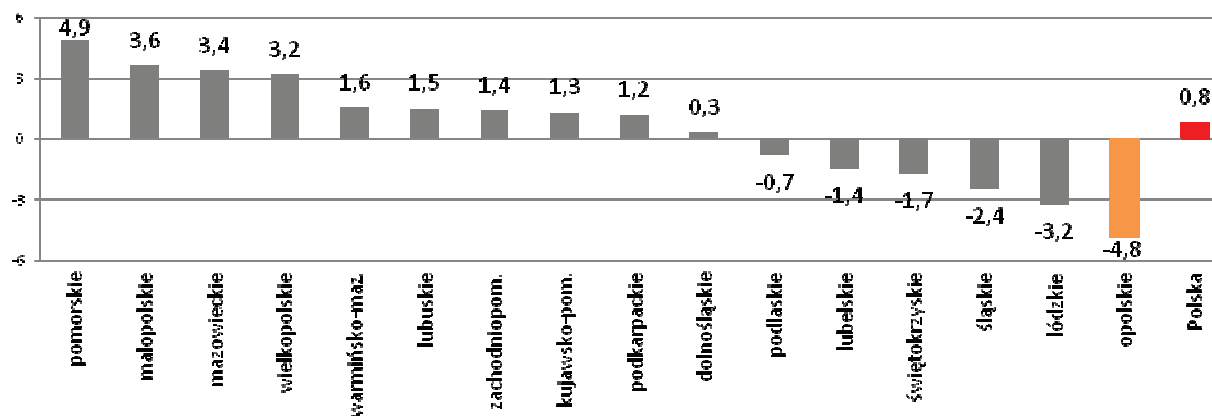
Pozostałe negatywne trendy występujące w województwie opolskim prezentują wykresy dotyczące udziału osób wykluczonych, zmiany liczby ludności oraz liczby emigrantów na 1000 mieszkańców w Polsce w poszczególnych województwach.

Wykres 2. Udział osób wykluczonych w Polsce wg województw oraz w województwie opolskim wg typu wykluczenia (w %)

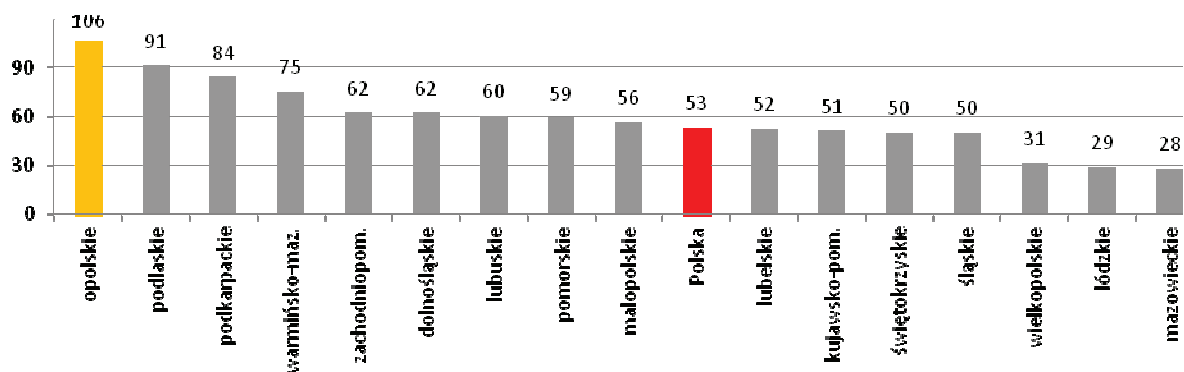
Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Diagnoza społeczna...*, s.348.

Wykres 3. Zmiana liczby ludności w Polsce wg województw w latach 2002-2012 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Wykres 4. Liczba emigrantów na 1000 mieszkańców w Polsce wg województw w 2011 r. (dane NSP, wstępne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Opolu.

Zobowiązania wynikające ze *Strategii Europa 2020* dla Polski wiążą się ze zmniejszeniem liczby osób zagrożonych ubóstwem o 1,5 mln w 2020 r. Konieczne jest zatem kontynuowanie procesów zmierzających do niwelowania ubóstwa i zjawiska wykluczenia społecznego w ramach

aktywnej integracji osób i grup wykluczonych, w szczególności poprzez aktywizację społeczno-zawodową.

Filozofia podejmowanych działań powinna uwzględniać również regionalną strukturę ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz być zgodna z regionalnymi kierunkami rozwoju.

Z perspektywy wspomagania osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym należy ukierunkować działania na rzecz zwiększenia efektywności instytucji pomocy i integracji społecznej (m.in. w celu podniesienia jakości usług aktywizacyjnych i zwiększenia do nich dostępu), a także budowania współpracy i partnerstwa pomiędzy instytucjami wspomagającymi osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym.

W celu trafnego dostosowania działań do sytuacji społeczno- gospodarczej regionu występuje konieczność monitorowania zmian na rynku pracy oraz występujących problemów społecznych.

Podejmowane interwencje będą sprzyjały wzrostowi dobrobytu ekonomicznego i społecznego mieszkańców regionu, jako istotne wsparcie w walce z postępującą depopulacją, wpisujące się w projekt *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r.*

8.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Działania na rzecz zwiększania zatrudnienia i przeciwdziałania negatywnym trendom migracyjnym.
- Działania na rzecz łączenia życia zawodowego i prywatnego.
- Działania na rzecz wydłużenia aktywności osób starszych.
- Programy przekwalifikowania osób odchodzących z rolnictwa.
- Wspieranie przedsiębiorczości tworzącej nowe miejsca pracy.
- Działania na rzecz zwiększania adaptacyjności przedsiębiorstw i pracowników.
- Programy profilaktyczne ukierunkowane na powrót/pozostanie na rynku pracy.
- Aktywna walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym (integracja i aktywizacja).
- Rozwój ekonomii społecznej.

8.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji. Uzgodnienia Kontraktu dotyczą obszarów wskazanych w pkt. 8.2.

Przedsięwzięcia, których wsparcie będzie pochodzić z EFSI będą musiały spełniać wymogi określone w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego i wytycznych programowych przyjętych przez właściwą instytucję zarządzającą danym programem operacyjnym.

8.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	45,1	RPO WO 2014-2020
2.	Razem z EURES w Europie	0,26	RPO WO 2014-2020
3.	Opolskie Obserwatorium Terytorialne – monitorowanie polityk publicznych (w szczególności pod kątem rynku pracy)	0,85	RPO WO 2014-2020
4.	Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy	0,74	RPO WO 2014-2020
5.	Obserwatorium Integracji Społecznej	0,51	RPO WO 2014-2020
6.	Wsparcie dla opolskiego modelu promocji, upowszechniania oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej	0,64	RPO WO 2014-2020

OBSZAR 9. EDUKACJA

CEL ROZWOJOWY: PODNIESIENIE POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I KOMPETENCJI MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

9.1 UZASADNIENIE

Według danych GUS poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-4 lata w województwie opolskim wyniósł w 2012 r. 71,3% (PL–59, 2%). Niemniej, należy podkreślić, iż w dalszym ciągu problemem jest niedopasowanie sieci miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb społeczności lokalnych. Ponadto, niesatysfakcjonująca jakość edukacji przedszkolnej, powoduje, iż niezbędne jest ukierunkowanie działań nie tylko na wzroście upowszechnienia wychowania przedszkolnego, w tym na obszarach/środowiskach defaworyzowanych, ale również na konsekwentnym podwyższaniu jakości edukacji przedszkolnej. W zakresie kształcenia ogólnego niekorzystnym zjawiskiem w województwie opolskim jest wysoki odsetek uczniów powtarzających klasę w szkołach podstawowych na tle kraju. Zwrócenia uwagi wymagają również niższe od średniej dla kraju średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w województwie w części humanistycznej oraz matury z matematyki na poziomie podstawowym. Ponadto wyzwaniem pozostaje wyposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, w tym w szczególności w sprzęt komputerowy, który znacznie odbiega od średniej dla Unii Europejskiej. Problemem jest również niski udział nauczycieli posiadających kwalifikacje do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniami niepełnosprawnymi. W ramach kształcenia zawodowego występuje konieczność ściślejszego powiązania z rynkiem pracy. Interwencje powinny zostać m.in. ukierunkowane na specjalizacje regionalne. W celu intensyfikacji wsparcia należy dążyć do powiązania działań infrastrukturalnych z przedsięwzięciami finansowanymi z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Województwo opolskie charakteryzuje również niski udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu w ogólnej liczbie ludności województwa (3,6% w 2012 r., PL–4,5%), co świadczy o małej aktywności edukacyjnej osób dorosłych w regionie. Dystrybucja środków przeznaczonych na kształcenie i szkolenie powinna, zatem zostać ukierunkowana na zwiększenie udziału osób dorosłych chcących podnosić swoje umiejętności, wiedzę i kompetencje w edukacji formalnej i pozaformalnej, przy wykorzystaniu podejścia popytowego (oferta szkoleniowo-edukacyjna powinna odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby). W kontekście wyzwań, jakie przedstawia polityka *lifelong learning* występuje konieczność otwarcia szkół wyższych na potrzeby gospodarki i społeczeństwa obywatelskiego. Aby zmienić niekorzystną sytuację proponuje się m.in. zastąpić schematyczne podejście do oferty edukacyjnej szkół wyższych, większą wolnością programową uczelni, nastawioną na efekty kształcenia. Konieczne są działania sprzyjające powiązaniu systemu edukacji i umiejętności osób z rynkiem pracy, m.in. poprzez odpowiednie kierunki kształcenia, w tym przewidujące kształcenie dualne. W szczególności istotne będą działania odpowiadające na potrzeby wynikające ze zmian demograficznych regionu. Potrzeba podjęcia interwencji podnoszącej potencjał zasobów kapitału ludzkiego na każdym etapie kształcenia (od edukacji przedszkolnej, po szkolnictwo wyższe) wynika z zapisów projektu *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r.*

9.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Poprawa dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.
- Podniesienie poziomu kształcenia ogólnego w zakresie kształcenia u uczniów kompetencji kluczowych oraz postaw/umiejętności niezbędnych na rynku pracy (kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości), korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, stworzenia warunków dla nowoczesnego nauczania oraz indywidualizacji podejścia do ucznia.
- Rozwój współpracy szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym zwłaszcza z pracodawcami.
- Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy (w tym działania na rzecz unowocześniania i uatrakcyjniania systemu szkolnictwa zawodowego, dostosowanie wiedzy i kompetencji, w jakie wyposaża osoby młode system oświaty z potrzebami gospodarki, elementy kształcenia dualnego).
- Upowszechnienie usług poradnictwa edukacyjno-zawodowego.
- Upowszechnienie uczestnictwa osób w uczeniu się przez całe życie w powiązaniu z potrzebami rynku pracy.
- Podniesienie jakości kształcenia na poziomie szkolnictwa wyższego, dostosowanie oferty edukacyjnej do zmian społeczno-gospodarczych, w tym kształcenie dualne.
- Doskonalenie umiejętności nauczycieli.

9.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji. Uzgodnienia Kontraktu dotyczą obszarów wskazanych w pkt. 9.2.

Przedsięwzięcia, których wsparcie będzie pochodzić z EFSI będą musiały spełniać wymogi określone w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego i wytycznych programowych przyjętych przez właściwą instytucję zarządzającą danym programem operacyjnym.

Uzupełniająca interwencja w tym obszarze będzie realizowana również w formule ZIT. Przedsięwzięcia dotyczące wychowania przedszkolnego, kształcenia ogólnego oraz zawodowego zostały zidentyfikowane w *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej* i zaakceptowane przez IZRPO WO 2014-2020.

9.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Wspieramy najlepszych	1,6	RPO WO 2014-2020
2.	Wsparcie kształcenia zawodowego	7,8	RPO WO 2014-2020
3.	Wsparcie kształcenia zawodowego w kluczowych dla regionu branżach	6,9	RPO WO 2014-2020
4.	Uniwersytet Opolski – kuźnia pracowników regionu opolskiego. Uniwersytet dla Opolszczyzny jutra	15,0	PO WER 2014-2020
5.	Podniesienie jakości kształcenia Pielęgniarek, Położnych i Fizjoterapeutów, uwzględniając potrzeby społeczno-gospodarcze – utworzenie Innowacyjnego Centrum Symulacji Medycznej w Państwowej Medycznej Wyższej Szkole Zawodowej w Opolu	4,3	PO WER 2014-2020
6.	Rozwój oferty kształcenia zgodny z potrzebami gospodarki i rynku pracy oraz wspierania mobilności międzynarodowej na uczelni	3,9	PO WER 2014-2020
7.	Podniesienie jakości kształcenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie	3,4	PO WER 2014-2020
8.	Szkoła jutra	0,82	PO WER 2014-2020
9.	Studia dualne – łączenie nauki z praktyką	7,0	PO WER 2014-2020

OBSZAR 10. DOSTĘP DO USŁUG

CEL ROZWOJOWY: PODNIESIENIE DOSTĘPNOŚCI DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

10.1 UZASADNIENIE

Coraz większego znaczenia w województwie opolskim nabiera kwestia dostępności do wysokiej jakości usług, w tym kompleksowej opieki zdrowotnej, profilaktyki i usług społecznych – głównie dla najmłodszych, jak i starszej części populacji. Występuje potrzeba realizacji przedsięwzięć ukierunkowanych na: świadczenie kompleksowych usług społecznych m.in. w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, usług opiekuńczych, w celu zwiększenia ich dostępności, a także samozatrudnienia oraz poprawy dostępu do mieszkań chronionych i wspomaganych.

W województwie opolskim średniorocznie stwierdza się po raz pierwszy różne schorzenia wśród m.in. 6,4 tys. osób w wieku do 18 lat. W pozostałej grupie wiekowej kwestia ta dotyczy średniorocznie m.in. 33,8 tys. osób. Schorzenia, choroby – w tym psychiczne oraz praca w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie obniżają aktywność mieszkańców na rynku pracy. Narastający problem zdrowotny i ekonomiczny stanowią nowotwory złośliwe odpowiadające w Polsce za prawie 25% wszystkich zgonów, w tym wśród kobiet za m.in. 23%, a wśród mężczyzn za m.in. 26%. W województwie opolskim w 2010 r. w strukturze zachorowań na nowotwory złośliwe wśród mężczyzn przeważały nowotwory płuc (18,6%), jelita grubego (13,7%), prostaty (10%), pęcherza moczowego (7,9%) oraz żołądka (5,8%). Wśród kobiet przede wszystkim występowały nowotwory piersi (20,9%), jelita grubego (11,1%), płuc (7,1%), trzonu macicy (6,8%), jajników (6,2%) oraz szyjki macicy (3,9%).

Poziom i dostępność specjalistycznych usług medycznych jest wciąż niewystarczający w Polsce Zachodniej. Dotyczy to w dużym stopniu tak kluczowej dziedziny jak zapobieganie i leczenie chorób nowotworowych. Ze względu na koszty oraz niezbędne, wymagane zaplecze (w tym naukowe), centra specjalistycznych usług powinny być zlokalizowane w wybranych punktach makroregionu, szczególnie w głównych miastach. Niezbędne jest zwiększenie efektów leczenia oraz wcześniejsze diagnozowanie najczęściej występujących nowotworów złośliwych. Konieczne jest również dążenie do kompleksowego udzielania świadczeń zdrowotnych tj. wstępne rozpoznanie, badania, diagnozę i następowe leczenie.

Wobec przemian demograficznych wyzwaniem staje się zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu opieki nad matką i dzieckiem oraz usług zdrowotnych skierowanych do seniorów. Rozwój opieki nad matką i dzieckiem stanowi istotną szansę rozwojową. Natomiast infrastruktura w kompleksowej opiece nad osobami starszymi, przewlekle chorymi, niesamodzielnymi oraz niewystarczająca liczba opiekunów stanowią słabą stronę regionu.

Do najważniejszych problemów towarzyszących osobom starszym należą: problemy zdrowotne, szczególnie dysfunkcje ruchowe, a także ograniczona dostępność lekarzy specjalistów, trudności z podjęciem pracy, co w dużej mierze wynika ze stereotypowego postrzegania osób starszych; samotność i brak opieki ze strony bliskich, co w dużym stopniu jest wynikiem wyjazdu ludzi młodych do pracy w inne regiony Polski lub poza granice kraju.

Coraz większym wyzwaniem staje się zapobieganie chorobom cywilizacyjnym, w tym m.in. z zakresu nadwagi i otyłości (53% dorosłych mieszkańców województwa opolskiego, wg danych GUS, jest dotkniętych problemem), cukrzycy i chorób psychiatrycznych.

Podjęte działania będą miały na celu zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych i społecznych wynikających z potrzeb zmieniającej się struktury demograficznej, wpisujące się w projekcie *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r.*

10.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Inwestycje w infrastrukturę szpitali oraz innych jednostek świadczących usługi medyczne.
- Działania profilaktyczne ukierunkowane na schorzenia o wysokiej zachorowalności w regionie.
- Inwestycje wspierające kompleksową opiekę nad matką i dzieckiem.
- Działania rehabilitacyjne.
- Rozwój usług opiekuńczych i aktywizujących skierowanych do osób starszych i zależnych.
- Poprawa dostępu do usług społecznych i inwestycje niezbędne do realizacji usług społecznych i usług aktywnej integracji społecznej.

10.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Strony Kontraktu będą realizować uzgodnione przedsięwzięcia w ramach swoich kompetencji.

Uzgodnienia Kontraktu dotyczą:

- działania pro jakościowe i zwiększające efektywność systemu ochrony zdrowia
- działania na rzecz wzmocnienia kadr
- działania dotyczące profilaktyki zdrowotnej
- wzmocnienie infrastruktury ratownictwa medycznego
- wzmocnienie infrastruktury podmiotów leczniczych (choroby układu krążenia, nowotworowe, układu kostno–stawowo–mięśniowego, układu oddechowego, psychiczne)
- wsparcie podmiotów leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych stacjonarnych i całodobowych w zakresie ginekologii, położnictwa, neonatologii, pediatrii oraz innych oddziałów zajmujących się leczeniem dzieci
- wsparcie pracowni diagnostycznych oraz innych jednostek zajmujących się diagnostyką współpracujących z jednostkami wymienionymi powyżej
- wsparcie podmiotów leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych w zakresie geriatryi

- inwestycje w infrastrukturę na rzecz usług społecznych i usług aktywnej integracji społecznej

Uzgodnione w Kontrakcie projekty pozakonkursowe w sektorze zdrowia są rozpatrywane i oceniane przez Komitet Sterujący zgodnie z *Planem działań w sektorze zdrowia*³⁶. Pozytywna ocena Komitetu oznacza włączenie projektów na listę potencjalnych projektów realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym. Mając na uwadze ograniczenia wynikające z zasad dotyczących EFSI przedsięwzięcia w zakresie poprawy dostępu do usług czasu wolnego będą w głównej mierze realizowane przy udziale środków właściwych ministrów. Przedsięwzięcia, których wsparcie będzie pochodzić z EFSI będą musiały spełniać wymogi określone w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego m.in. rozwoju regionalnego i wytycznych programowych przyjętych przez właściwą instytucję zarządzającą danym programem operacyjnym.

10.4 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

LP.	NAZWA PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA [MLN EURO]	PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Zdrowe Opolskie- Inwestycja w poprawę jakości życia mieszkańców Opolszczyzny	20,5	RPO WO 2014-2020
2.	Opolszczyzna dla seniora	19,5	RPO WO 2014-2020
3.	Program Profilaktyki Zakażeń Wśród Dzieci w Województwie Opolskim	4,3	BP
4.	Opolskie dla rodziny	51,0	BP
PROJEKT PONADREGIONALNY – STRATEGIA ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ			
5.	Ponadregionalne specjalistyczne centra usług medycznych. Protonoterapia, Innowacja i Rozwój Onkologii. Stworzenie sieci wysokospecjalistycznych ośrodków diagnostyczno-leczniczych w zakresie chorób nowotworowych w oparciu o SP ZOZ OCO	48,05*	PO IŚ 2014-2020

*UWAGA: wartość projektu dotycząca województwa opolskiego – 192,2 mln PLN. Na kwotę tę składa się 104,0 mln PLN do podziału pomiędzy cztery województwa: zachodniopomorskie, lubuskie, dolnośląskie i opolskie, oraz kwota 88,2 mln PLN dotycząca wyłącznie wartości projektu dla województwa opolskiego. Zastosowano przelicznik 1Euro = 4,0 PLN. Podana wartość w Euro odnosi się w dalszym ciągu do wartości projektu dotyczącej województwa opolskiego [Źródło: Informacja dla Zarządu Województwa Opolskiego opracowana przez Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej].

³⁶ Warunek zgodności z Umową Partnerstwa, s. 140. Powyższy wymóg odnosi się do koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE.

OBSZAR 11. REWITALIZACJA

CELE ROZWOJOWE:

- REWITALIZACJA OBSZARÓW MIEJSKICH W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNYM
- OGRANICZANIE RYZYKA UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO NA OBSZARACH MIEJSKICH

11.1 UZASADNIENIE

Miasta województwa opolskiego, tak jak i w całej Polsce borykają się z wieloma problemami społecznymi i gospodarczymi wynikającymi z upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu, utraty dotychczasowych funkcji, globalizacji, czy też spowolnienia gospodarczego.

Jednym z głównych problemów rozwoju obszarów miejskich województwa opolskiego jest występowanie obszarów kumulacji negatywnych zjawisk społecznych (niski poziom aktywności gospodarczej, natężenie występowania zjawisk patologicznych), które powodują, że w przestrzeni coraz mocniej widoczna jest nierówność społeczna, a potrzeby mieszkańców na tych obszarach nie są zaspokajane. Biorąc powyższe pod uwagę działaniami rewitalizacyjnymi w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym objęte zostaną wszystkie miasta województwa opolskiego.

Podejmowane działania m.in. będą miały na celu włączenie społeczności w procesy rewitalizacyjne obejmujące sferę gospodarczą, społeczną, przestrzenną. Celem podejmowanych inicjatyw ma być poprawa jakości życia mieszkańców, a także m.in. ożywienie gospodarcze i społeczne danego obszaru. Jednocześnie w efekcie realizowanych działań nastąpić ma ograniczenie ryzyka ubóstwa i wykluczenia społecznego.

11.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

- Kompleksowe interwencje z uwzględnieniem aspektów społecznych, gospodarczych i przestrzennych.
- Aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.
- Wsparcie przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.
- Rekultywacja terenów zanieczyszczonych lub zdegradowanych, w szczególności poprzemysłowych i powojkowych.
- Zadania dotyczące przebudowy i adaptacji zdegradowanych obiektów w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji m.in. kulturalnych, społecznych, gospodarczych.

11.3 ZASADY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

Działania rewitalizacyjne o charakterze kompleksowym, wynikające z krajowych, regionalnych i lokalnych programów/planów lub dokumentów im równoważnych, uwzględniających krajowe ramy przygotowane przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.

Większość działań z zakresu rewitalizacji będzie prowadzona na poziomie regionalnym w ramach regionalnych programów operacyjnych poprzez projekty wynikające z Lokalnego Programu Rewitalizacji pozytywnie zaopiniowanego przez m.in. IZ RPO WO 2014-2020, będą to działania wynikające z priorytetów inwestycyjnych CT 9³⁷, głównie priorytetu inwestycyjnego 9b³⁸. finansowanego z EFRR oraz komplementarnych priorytetów inwestycyjnych finansowanych z EFS w ramach CT 9 i CT 8³⁹, a także projekty wspierające rewitalizację, głównie w ramach CT 4⁴⁰ (efektywność energetyczna, strategie niskoemisyjne, niskoemisyjny transport miejski), CT 6⁴¹ (ochrona dziedzictwa kulturowego i kultury), CT 7⁴² (obwodnice, drogi, kolej aglomeracyjna), CT 3⁴³ (przygotowanie terenów inwestycyjnych, inwestycje dla podmiotów ekonomii społecznej) oraz CT 10⁴⁴ (wsparcie jakości kształcenia).

Uzupełniająco, z poziomu krajowego będą realizowane projekty z zakresu efektywności energetycznej, rekultywacji terenów zdegradowanych, transportu miejskiego, zgodne z LPR.

11.4 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 (EFRR i EFS)
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
- Budżet państwa
- Tryb – konkursowy tryb wyboru projektów, zastosowanie preferencji dla projektów z zakresu NPR lub projektów komplementarnych

11.5 PROJEKTY REKOMENDOWANE DO KONTRAKTU TERYTORIALNEGO

Zgodnie ze stanowiskiem MliR w ramach Kontraktu nie są uzgadnianie konkretne projekty z zakresu rewitalizacji.

Przedmiotem uzgodnień jest wysokość środków na realizację Narodowego Programu Rewitalizacji.

³⁷ Cel tematyczny nr 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelka dyskryminacja.

³⁸ PI 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

³⁹ Cel tematyczny nr 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.

⁴⁰ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.

⁴¹ Cel tematyczny nr 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.

⁴² Cel tematyczny nr 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.

⁴³ Cel tematyczny nr 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP.

⁴⁴ Cel tematyczny nr 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.

Mając na uwadze powyższe województwo opolskie wnioskuje o zabezpieczenie środków budżetu państwa w wysokości **123 490 844,75 euro** na realizację przedsięwzięć wpisujących się w Narodowy Program Rewitalizacji. Kwota ta stanowi uzupełnienie alokacji w wysokości **493 963 379,00 euro** zabezpieczonej w RPO WO 2014-2020 na działania rewitalizacyjne w sferach społecznej, gospodarczej i przestrzennej (m.in. w obszarach włączenia społecznego, wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, efektywności energetycznej, aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, kształcenia, dziedzictwa kulturowego).

WYKAZ ZASTOSOWANYCH SKRÓTÓW

SKRÓT	WYJAŚNIENIE
CT	<i>cel tematyczny – wyznaczony przez Komisję Europejską, zgodnie z zasadą koncentracji, cel służący osiągnięciu unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>
DI	<i>Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)</i>
EFRR	<i>Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego</i>
EFS	<i>Europejski Fundusz Społeczny</i>
EFSI	<i>Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne</i>
IZRPO WO 2014-2020	<i>Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Opolskiego na lata 2014-2020</i>
MIIR	<i>Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju</i>
PI	<i>priorytet inwestycyjny – określone przez Komisję Europejską szczególne przedsięwzięcie przyczyniające się do osiągnięcia poszczególnych celów tematycznych</i>
PMDIB	<i>Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej</i>
PO IR 2014-2020	<i>Program Operacyjny Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020</i>
PO IŚ 2014-2020	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i>
PO WER 2014-2020	<i>Program Operacyjny WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ na lata 2014-2020</i>
RPO WO 2014-2020	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020</i>
RSI 2020	<i>Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020</i>
SRWO 2020	<i>Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.</i>
Strategia Europa 2020	<i>Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 3 marca 2010 r.)</i>
UP	<i>Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa.</i>
ZIT	<i>Zintegrowana Inwestycja Terytorialna</i>